

Tajuplná SAÚDSKÁ ARÁBIE

Rozkládá se na více než šedesáti procentech Arabského poloostrova a je třináctým největším státem světa. Před dvěma lety tato arabská země pootevřela dveře návštěvníkům. Jaké zážitky tam ulovili čeští cestovatelé a co lze v horké pouštní zemi podniknout a vidět? Ukáže vám to náš trojlístek autorů. Vydali byste se raději do hor, nebo snad do Rub al-Chálí, největší souvislé písečné pouště světa?

Ondřej Záruba

Toulavé boty mám odjakživa. Rád ze svých cest přináším svědectví v podobě fotografií a filmového materiálu. Jsou ale věci, které zachytit nelze – vůně, chutě nebo vlastní pocity. A tak se občas jen dívám a shromažďuji tyto drobné poklady někde uvnitř sebe, abych si na ně mohl i po letech znovu sáhnout.

Přímořské město Džidda ohromí návštěvníky svou moderní podobou, ke které přispěly bohaté zisky z ropy

Saúdská Arábie

Úsvit nad temným královstvím?

Saúdská Arábie byla až do nedávna jen tajuplným místem na mapě. Vstup na její území byl povolen pouze muslimským poutníkům do Mekky nebo zahraničním pracovníkům. Ondřej Záruba tak byl jedním z prvních českých cestovatelů, kterému se s fotoaparátem v ruce podařilo nahlédnout za oponu země, kterou velká část světa vnímá jako „temné království“.

Text: **Olga Šilhová** | Foto: **Ondřej Záruba**

Země, která zabírá značnou část Arabského poloostrova, se běžným cestovatelům otevřela teprve v září 2019, kdy zřídila vízový režim pro 49 zemí, mezi něž patří i Česko. Na první dobrou člověka nejspíš napadne kolébka islámu a svatá města Mekka a Medína, kam každoročně putují miliony vyznavačů učení proroka Mohameda z celého světa. Každému se také vybaví ropa, které má Saúdská Arábie druhé největší zásoby na světě a jejímž je největším světovým vývozcem. A je to právě tato surovina a z ní plynoucí bohatství, co Saúdské Arábii dovoluje výrazně tahat za nitky světové politiky.

Saúdská Arábie je absolutistická monarchie ovládaná výhradně potomky prvního krále Abd al-Azíze ibn Saúda, který se moci chopil v roce 1932. Získané území pojmenoval vlastním rodovým jménem a nastolil zde tvrdý pořádek, který vychází z wahhábismu – sunnitské fundamentalistické formy islámu. Za ústavu je považován korán a hlavním zdrojem legislativy je nechvalně známé právo *šari'a*, které i sebemenší prohřešky stíhá krutými tresty. A byl to právě wahhábismus, který inspiroval neslavně proslulá islámská hnutí typu Islámský stát, Kavkazský emirát, syrské povstalce z Fronty an-Nusrá nebo teroristické organizace al-Ká'ida či Tálibán. Ostatně nejslavnějším zdejším rodákem, kterého není třeba blíže představovat, je Usáma bin Ládín.

Džidda

Ondřej Záruba je cestovatel tělem i duší, a když se mu počátkem roku 2020 otevřela možnost navštívit čerstvě otevřenou

Křivolaké uličky starého města si zachovávají svou atmosféru už po staletí

Saúdskou Arábii, neváhal ani chvíli. „Hlavním cílem mé cesty měla být především Rallye Dakar, které jsem se jako novinářský doprovod našeho týmu do té doby zúčastnil už sedmkrát. Jenže pro mě je vždycky stejně důležité i poznávání zemí, kde se závod odehrává. Saúdská Arábie, kde měla rallye premiéru, byla obrovským lákadlem,“ říká Ondřej, který ale zároveň neskrývá, že měl ze země opředené tolika pro nás nepochopitelnými zvyklostmi značný respekt.

První zastávkou byla Džidda, druhé největší saúdskoarabské město, ležící na pobřeží Rudého moře. Význam města, které kdy si bylo i politickým a správním centrem země, dnes umocňuje především blízkost Mekky, do které se z Džiddy vydávají každoročně davy muslimských poutníků z celého světa. Návštěvníka ze Západu ale ohromí především ultramoderní tvář čtyřmiliónové metropole, ze které nepokryté ční ropné bohatství.

Velkým lákadlem je Fontána krále Fahda, který ji věnoval městu v roce 1983. Voda z této nejvyšší fontány na světě tryská rychlostí 374 kilometrů za hodinu a dosáhne výšky 312 metrů. Pro lepší představu si vybavme výšku střechy Eiffelovy věže a k tomu přidejme dvanáct metrů. Fontánou ale architektonické zázraky Džiddy zdaleka nekončí. Počátkem roku 2013 zde započala stavba známá jako Jeddah Tower (či Mile-High Tower, případně Kingdom Tower), která má jako první na světě ambice přesáhnout výšku 1000 metrů. Pokud se to podaří, stane se v tomto srovnání dosud nejvyšší budova světa – 828 metrů vysoký mrakodrap Burdž Chalífa v Dubaji – téměř trpaslíkem.

Staré město

Džidda ale nezapomíná ani na svou historii, která na návštěvníka dýchne zejména v půvabných uličkách starého města.

Ve městech už je často možné potkat i moderněji oblečené ženy. Starší generace si však své tradiční odění stále zachovává.

Místní obyvatelé jsou k návštěvníkům obvykle velmi vstřícní a rádi se fotografují

Stavba Jeddah Tower v Džiddě má ambice přesáhnout výšku 1000 metrů a stát se nejvyšší na světě.

Na každém kroku je zde znát blízkost Rudého moře. Ke stavbě mnoha domů byli totiž využiti koráli vylovení z jeho dna. „V Džiddě jsem byl ubytován v moderní čtvrti, kde jsem se cítil naprosto bezpečně,“ vypráví Ondřej. „Z návštěvy staré tradiční části města jsem ale měl trochu obavy. Přispívaly k tomu i mé dosavadní zkušenosti z jiných muslimských zemí, kde jsem se s fotoaparátem mnohdy cítil jako nevítaný vetřelec nebo jako kavka určená k oškubání. V této souvislosti se mi vybavuje především marocký Marrákeš.“ Turismem dosud téměř nedotčená Džidda ale příjemně překvapila. Návštěvník z Evropy zde sice také budil pozornost, ale byla to pozornost zcela jiného rázu. „Jako fotograf jsem byl nadšený především z toho, že nikde nebyl problém vytáhnout foťák,“ popisuje Ondřej. „Naopak to byli mnohdy sami místní, kteří mě zastavovali, vyzývali k focení a také se hodně zajímali o to, odkud pocházím. S bezpečností jsem si také brzy přestal lámat hlavu, byť jsem se po městě pohyboval sám a s poměrně drahou fotografickou technikou. Uklidnil mě zejména řidič taxíku otázkou, proč by měli místní krást, když mají všichni dost peněz.“ Ať už má zdejší poctivost základ ve všeobecném dostatku, nebo za ní stojí strach z tvrdých trestů (za krádež se zpravidla utíná ruka), kriminalita v Saúdské Arábii je prakticky na nule.

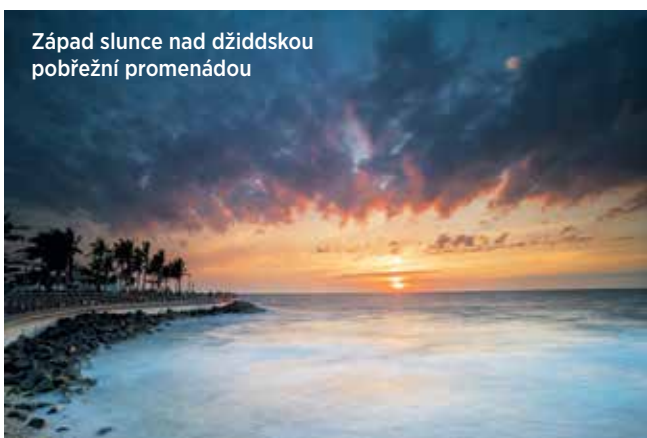
Uličky starého města jsou plné půvabných věžiček a tajemných zákoutí

Tržiště nabízejí bohatý výběr ovoce i zeleniny

V masných krámech se dá sehnat téměř vše. S výjimkou vepřového.

Západ slunce nad džiddskou pobřežní promenádou

Moderní část Džiddy vynikne zejména za nočního osvětlení

Není všechno zlato, co se třpytí

Saúdská Arábie je zemí kontrastů. Na jedné straně zde najdete ty nejmodernější výdobytky, které si země od sedmdesátých let minulého století díky ropě může dovolit, na straně druhé se zdejší společnost zmiřuje v těžkém středověku. Saúdský režim patří k nejrepresivnějším na světě a jeho hlavním znakem je masivní porušování snad všech myslitelných lidských práv. Jen v roce 2019 zde bylo popraveno 184 lidí, přičemž minimálně v jednom případě šlo o nezletilce. Popravuje se především stětím, v rejstříku stále platných krutých trestů jsou ale i další „lahůdky“, jako ukřižování, kamenování nebo utínání končetin. Tresty jsou vykonávány veřejně a mohou být ukládány za prohřešky proti islámu nebo kriminální delikty, ale často se v jejich rámci „svezou“ i političtí odpůrci režimu.

Současným panovníkem je král Salmán bin Abd al-Azíz al-Saúd, který zemi vládne od roku 2015. Šedou eminencí, která zemi skutečně řídí, je ale podle všeho následník trůnu, který zastává funkci vicepremiéra – princ Muhammad bin Salmán.

„Země se pomalu a krotce reformuje, porušit zdejší přísné zákony, třeba dovozem alkoholu, bych se ale neodvážil...“

Jde o vysoce kontroverzní postavu, která se snaží prezentovat se i jako iniciátor některých reforem. Patří k nim například poměrně čerstvý zákaz bičování, otevření prvního kina v zemi nebo prolomení dalšího tabu, kterým byl pro ženy zákaz řízení automobilu. Nic z výše uvedeného se ale netýká samotné podstaty tuhého saúdského režimu.

Reformy jsou krotké a slouží často účelově k upevnění princovy osobní moci. Obrázek reformátora navíc vydatně kazí princovy aktivity stojící třeba za pozadím války v Jemenu, kauzy spojené se zatýkáním a likvidací nepohodlných příbuzných či politických oponentů a v neposlední řadě i spojitost s vraždou nepohodlného novináře Chášukdzího, která otřásla světem.

Když se Alláh nedívá

Zpět ale k tomu, co běžného návštěvníka země obvykle zajímá samozřejmě také. V Saúdské Arábii se velmi dobře jí. V nabídce nejčastěji najdete směs blízkovýchodní a asijské kuchyně, nechybějí však ani tradiční arabská jídla, jako je šaurma, falafel či hummus. K typickým pokrmům patří třeba maktuba – směs rýže, masa a zeleniny – nebo haréz – kaše z mouky a másla, podávaná s masem. Ochutnat můžete také sladké pečivo chabéz nebo velbloudí maso, které se připravuje na různé způsoby. „Během bivaku v poušti jsme ochutnali i další místní specialitu – směs masa a vnitřností pečenou ve žhavém uhlí, která byla opravdu vynikající,“ doplňuje Ondřej. Ceny v restauracích střední kategorie jsou přibližně o 20–30 procent vyšší než u nás, ale v zařízeních typu fast-food se dá najíst dokonce i levněji. Nikde se ovšem nepodává vepřové a samozřejmě ani alkohol.

Češi se občas chlubí tím, že když se někde nedá sehnat flaška, tak ji zkrátka propašují. „Takového husarského kousku bych se v této zemi nikdy neodvážil,“ říká Ondra. Saúdská Arábie je sice v poslední době k cizincům o něco shovívavější

Některé budovy ve starém městě vyvolávají dojem, že se na vás každou chvíli musí zřítit

(například ještě v roce 2015 zde byl jeden britský senior za vlastnictví lahve vína odsouzen k 340 ranám bičem), ale i tak za tento prohřešek hrozí vysoké pokuty, vězení a vyhoštění ze země. „Je všeobecným tajemstvím, že v zemi funguje černý trh s alkoholem, ale je to nesmírně drahé a také velmi riskantní,“ doplňuje Ondra. Přesto se však černému trhu dobře daří v duchu hesla, že když se setmí, Alláh to nevidí.

Pokud jde o vyžadovaný dress code, tak ten je u mužů samozřejmě volnější než u žen. „Přes den se na ulici nebyl problém pohybovat v kraťasech. Byl jsem ale upozorněn, že jít v nich třeba do obchodu už vhodné není. Párkrát se mi však stalo, že jsem toto doporučení musel porušit, a vždy to nakonec bylo v pohodě,“ popisuje Ondra. Pokud jde o ženy, i zde je znát mírný pokrok. „Ve městech je vše samozřejmě benevolentnější,“ říká Ondra. V Džiddě jsou tak dnes běžné k vidění mladé, moderně oblečené ženy v džínách a různých halenách, jejichž rukávy ale nesmějí odhalit nic zakázaného, a vlasy musí být vždy zakryté alespoň šátkem. „Hlavní roli tu ale podle mě hraje zejména generační rozdíl. Starší ženy jsem vlastně jinak než zahalené nepotkal.“

Perličky z terénu

Drtivou většinu země tvoří poušť, která je vesměs plochá a bez dun. Výjimkou je severozápad země, kde se z pouště zvedají skály a vytvářejí tak neuvěřitelně fotogenickou krajinu. „Když jsem se na cestu do země připravoval, objevil jsem na mapách záhadné tmavé kruhy,“ vypráví Ondřej. „V některých případech byly třeba i tři až čtyři u sebe a já nechápal, o co se jedná.“ Později se ukázalo, že jde o farmy na pěstování travy prostřednictvím kruhových zavlažovacích systémů. „To, co je u nás samozřejmostí, je v zemi plné písku těžký luxus, který také nemálo stojí.“

„Na další zajímavost jsem narazil, i pokud jde o tankování vozů,“ pokračuje Ondřej. „V Saúdské Arábii je jen velmi obtížné

V původní části města jen stěží najdete kavárnu. Toto byla výjimka.

Sousedé se pravidelně setkávají před svými domy a klábosí

Rallye v poušti Saúdu

Proslulá Rallye Paříž–Dakar, známá také jako Dakarská rallye nebo jednoduše Dakar, má se svým původním názvem, evokujícím její trasu, už jen pramálo společného.

■ Každoroční závod byl poprvé odstartován v roce **1979** a jeho trasa tehdy opravdu vedla **z Paříže do senegalského Dakaru** s přerušením při převozu přes Středozemní moře. Poměrně složitá logistika a pak i další, zejména politické a bezpečnostní faktory ale způsobily, že se **trasa časem různě měnila**. Poslední závod na africkém kontinentu proběhl v roce **2007**. Následující ročník 2008 byl na poslední chvíli zrušen kvůli teroristickým útokům v Mauritánii, které se odehrály jen týden před jeho plánovaným startem.

■ **Česká stopa** v této fázi historie závodu je doslova **skvostná**. Postaral se o ni v kategorii kamionů Karel Loprais, kterému se díky šesti zlatým, čtyřem stříbrným a jedné bronzové medaili dodnes přezdívá „Monsieur Dakar“.

■ Další závody pak až do roku 2019 probíhaly v **Jižní Americe**, konkrétně v Argentině, Chile, Bolívii a v Peru.

■ V roce **2020** byla zahájena zcela nová kapitola této automobilové soutěže, a to právě v **Saúdské Arábii**. Ondřej Záruba, který se Dakarské rallye jako fotograf a kameraman pravidelně zúčastňuje už řadu let, najel během 12 etap prvního ročníku v Saúdské Arábii ve svém novinářském voze 7990 km.

■ Historie Dakaru se v Saúdské Arábii bude psát ještě několikrát. Organizátoři závodu totiž na jeho pořádání na území Saúdů uzavřeli pětiletý kontrakt. **Příští ročník** závodu, jehož trasa povede z města Ha'il přes Rijád až do Džiddy, odstartuje **2. 1. 2022**.

nalézt benzinku, kde se dá koupit nafta. Benzin je všude za hubičku, a tak místní naftu téměř nevyužívají.“ Další perličkou ze stejného soudku je i zkušenost s místními servisy. Během následování trasy rallye se na Ondrově Toyotě Hillux projevila závada brzdových destiček. Sehnat v poušti pneuservis nebyl problém, ale najít místo, kde vůz i opraví, to už si žádalo jisté pátrání.

Zapadlá vesnička, kam místní Ondřeje odkázali, nebudila příliš důvěru a ani chatrč, kde se měl servis nacházet, neskýtala na první pohled mnoho naděje. Majitel nehovořil anglicky, ale stačilo mu závadu ukázat. Po chvíli štrachání v útrobách chatrče přinesl vše potřebné a závadu bez problémů opravil. Poušť se s auty nemazlí a místní s tím zkrátka počítají.

Madáin Sálíh

Místem, které by si žádný návštěvník Saúdské Arábie rozhodně neměl nechat ujít, je Madáin Sálíh na severozápadě země. Archeologická lokalita, známá také jako al-Hidžr, podává důležité svědectví o nabatejské civilizaci a je součástí Světového kulturního dědictví UNESCO. Vedle řady nápisů a skalních kreseb se zde dochovalo více než sto monumentálních hrobek a několik studní z období jednoho století před naším letopočtem a po jeho začátku. Jednotlivé objekty jsou vytesány do skal v délce asi patnácti kilometrů, podobně jako ve věhlasné jordánské Petře. Pro svět mimo Arabský poloostrov toto místo objevil v roce 1876 Brit Charles Doughty a v té době bylo ještě obydlené.

Skalní útvary v Madáin Sálíh

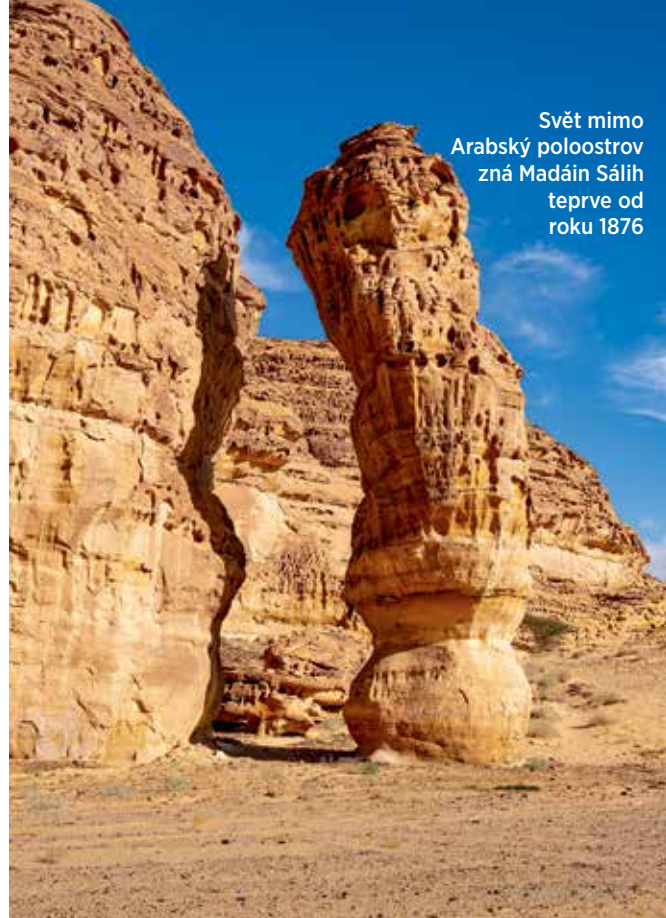
Kouzlo skalnaté pouště vynikne především v ranním slunci

Průjezd severozápadní částí země nabízí dech beroucí pohledy na skalní útvary

Velbloudy potkáte v Saúdské Arábii téměř všude

Svět mimo
Arabský poloostrov
zná Madáin Sálíh
teprve od
roku 1986

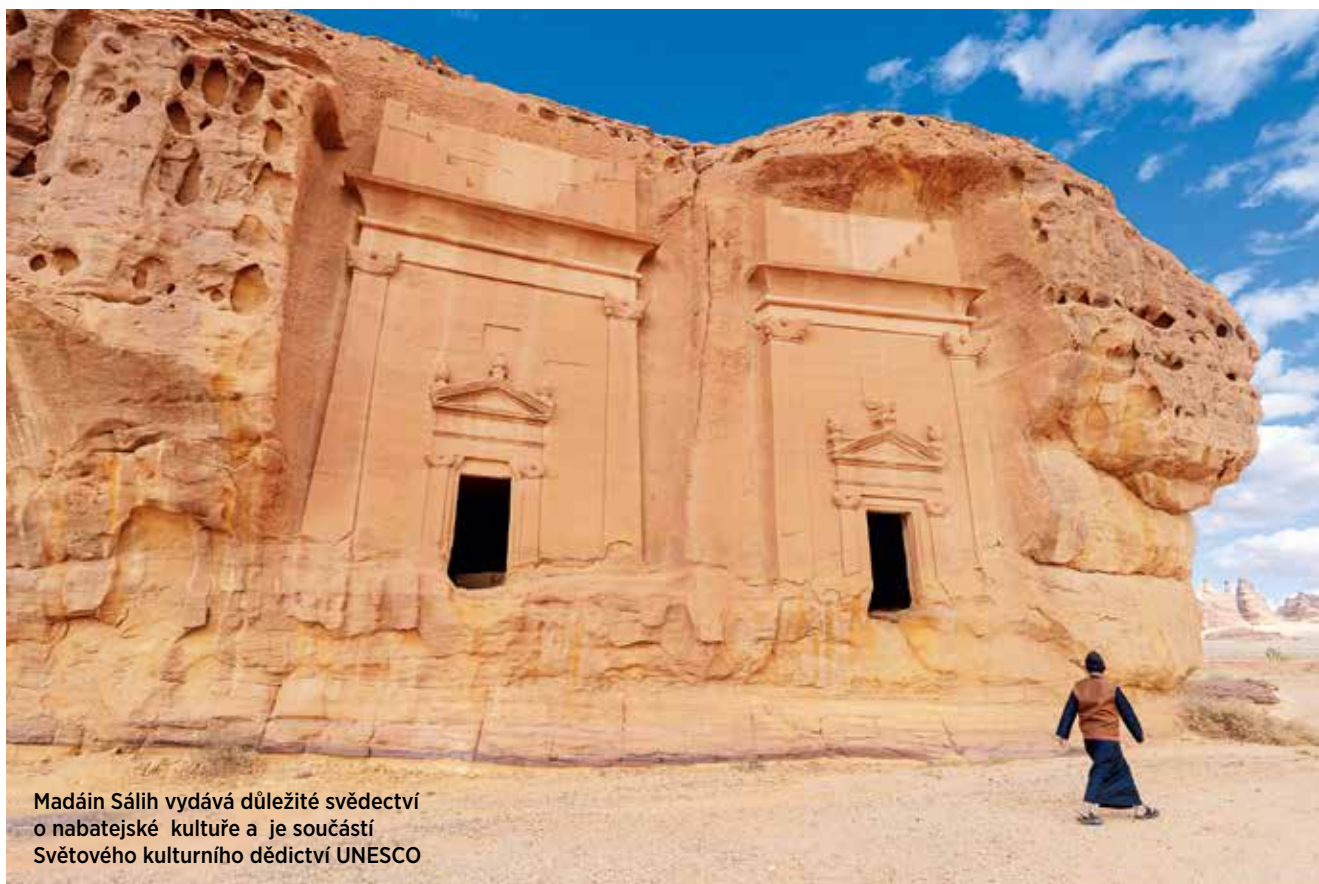
„To, co mě na první pohled ohromilo, byla rozsáhlost celého komplexu. Na tu jsme ostatně hned první den došli,“ vypráví Ondřej. „Přijeli jsme kolem třetí hodiny a nepustili nás dovnitř, že je prý pozdě. Pochopil jsem to až následující den. Prohlídky jsou organizované a mezi jednotlivými místy, vzdálenými od sebe třeba i kilometry, se přejíždí autobusem. Jen základní prohlídkový okruh zabere více než tři hodiny. A to bylo v době naší návštěvy pro návštěvníky otevřeno jen asi dvacet procent rozlohy celého oploceného areálu.“

Milé bylo ale i samotné přivítání tradičním saúdským občerstvením – čajem a fíky. Další příjemné překvapení pak představovala usměvavá, moderně oblečená třicátáctice, pracující jako zdejší průvodkyně – v Saúdské Arábii až donedávna věc zcela nevídaná! „Myslím si, že v otázce ženských práv se tu aspoň něco lehce pohnulo,“ uvažuje nahlas Ondřej. Ne že by se ze Saúdské Arábie stávalo ženské Eldorado, ale v království, kde ženy až donedávna nemohly bez mužského doprovodu ani nastoupit do taxíku nebo jít nakoupit, je každá, i drobná změna k lepšímu určitě znát.

„Madáin Sálíh mě však nadchl především jako fotografa, stejně jako celá země, kam se chci určitě brzy vrátit,“ shrnuje závěrem Ondřej svoje zážitky ze Saúdské Arábie. „Navíc bylo právě nádherné světlo, a tak se přiznám, že jsem výklad naší pozoruhodné průvodkyně nemohl, bohužel, příliš docenit. Pobíhal jsem totiž mezi památkami a cvakal a cvakal...“

Skalní objekty, které jsou svým významem srovnatelné s jordánskou Petrou, se táhnou pouští v délce přibližně 15 km

Madáin Sálíh vydává důležité svědectví o nabatejské kultuře a je součástí Světového kulturního dědictví UNESCO

VŽDY
čerstvé

**Milujete
čerstvost?**

PŘIJĎTE K NÁM.

Kaufland

Moje první volba

www.kaufland.cz